

'THIS MUST BE THE PLACE'

Zes nieuwe schilderijen van Dirk Vander Eecken: als nabeelden van voorbeelden waar we willen zijn.

In de tentoonstelling 'This Must Be The Place' bij Van der Mieden Gallery in Antwerpen presenteert Dirk Vander Eecken (°1954, Mortsel) zes nieuwe monumentale schilderijen. Op vele vlakken lijkt deze reeks werken een nieuw ijkpunt te vormen in Vander Eeckens subtiele consequente oeuvre. Sinds de laatste twee ontmoetingen die ik met zijn schilderijen had, lijkt deze reeks een heel nieuwe en verrassende evolutie te hebben doorgemaakt. Wat onmiddellijk opvalt is dat het voor Vander Eecken zo typerende kleurgebruik met zijn ingehouden vibraties en subtiele bijna onzichtbare schakeringen in deze serie een heel andere uitstraling lijkt te hebben gekregen. Vander Eecken is mijns inziens altijd een meester geweest in het gebruik van polychromie teneinde een rijk geschakeerde en zeer gelaagde soort van 'conceptuele' monochromie te bekomen. Een 'meer-dan-monochromie' die de toeschouwer – zowel in het hoofd als met het oog – doet verwijlen in een alomvattende atmosfeer van diepte-kleurgebruik, maar die hem tevens subtiel leidt naar elk detail, elke 'anomalie' in dit geschakeerde spectrum. In deze reeks lijkt Dirk Vander Eecken, in zijn gevoeligheid voor de polychromie, op een meer exuberante manier de registers te hebben open getrokken. Daar waar voordien de kleurtrillingen met een meer ingehouden energie nog binnen het doek leken te vibreren, spatten ze nu bijna uit het canvas, maar met een soort ingetogenheid die veel meer naar de decadentie neigt, naar het feest, naar een plek waar je zou willen zijn. Het is dan ook niet toevallig dat wanneer Vander Eecken over deze reeks spreekt, hij regelmatig het woord Rococo in de mond neemt. Daar waar in de kunstgeschiedenis de Barok nog bekend stond als de stijl van de exuberante viering, heeft de Rococo meer iets van een ingehouden decadentie, die zich meer – ook letterlijk – interioriseert. Deze reeks is mijns inziens dan ook een feest voor het hoofd en het oog, in die volgorde. In die zin lijkt ze soms, na intens kijken, iets weg te hebben van een zorgvuldig en gevoelige ongestileerde versie van wat de Op-art in de jaren 1970 met de blik van de toeschouwer beoogde. In tegenstelling tot deze stroming doet Vander Eecken echter ook een beroep op het gevoelsmatige kijken, meer dan op het louter formele, retinale en bijna neurofysiologische kijken zoals dat in vele Op-art het geval was.

Een tweede belangrijk en zeer fascinerend verschil tussen deze reeks en vele van Vander Eeckens vroegere werk, ligt vervat op het niveau van het beeld en zijn semiotiek, die zich zowel in het beeld als in het hoofd van de toeschouwer afspeelt. Deze serie lijkt beelden te bevatten die zich reeds op één of andere manier 'van tevoren' in Vander Eeckens hoofd hebben genesteld. Het lijken meer emotionele reproducties te zijn van mentale, bijna universele beelden, die als een soort collectief oerbeeld al aanwezig waren in ons retinale geheugen. In deze optiek spreekt Vander Eecken zelf van 'fotografische' reproducties van beelden die als het ware 'te vroeg' uit de donkere kamer zijn gekomen. Ze zijn al aanwezig maar moeten zich nog deels ontwikkelen op het netvlies, een taak die hij expliciet reserveert voor de toeschouwer. De betekenis van deze beelden zit dus al 'in' – of liever: 'voor' het beeld, in tegenstelling tot eerdere schilderijen van Vander Eecken, waar de semiotiek zich leek af te spelen 'achter' het beeld. Het is dan ook geen toeval dat in deze reeks de voor Vander Eecken zo typerende rasterstructuur meer naar de achtergrond verdwijnt. Het beeld en zijn betekenis zelf primeert nu meer. Het openbaart zich meer als beeld dat zich letterlijk 'half ontwikkeld' heeft in functie van de blik. De blik komt in deze reeks werken achteraf, terwijl die vroeger reeds in het beeld zat. In die zin zijn deze schilderijen veel meer 'nabeelden van

voorbeelden' dan 'voorbeelden van nabeelden'. Het is dan ook een van Dirk Vander Eeckens meer toegankelijke reeksen, waar de eventuele betekenis van het beeld zich meer richt naar de toeschouwer, en zelfs de gelegenheid biedt tot het herkennen van een soort universele 'pseudo-figuratie'. Het valt immers op hoe landschappelijk sommige van deze werken zijn. Als men goed kijkt, lijken de werken zeer subtiel en bijna organisch de blik te verplaatsen van een bepaalde dichtbij staande aardse horizon, naar een meer verre einder, om uiteindelijk de blik te laten uiteenspatten in een alomvattend, in goudtinten vibrerend hemelspansel. Het lijken bijna idealistische, utopische landschappen en luchtgezichten te zijn. Daar waar iemand als John Constable ze nog retinaal-realistisch op het doek borstelde, spuit en rastert Dirk Vander Eecken ze rechtstreeks vanuit zijn mentale fantasie op een al even retinale manier de onze binnen.

Deze schilderijen zijn geen schilderijen meer, het zijn plaatsen geworden voor hoofd en oog, plekken waar zowel brein als retina kunnen – en willen – verwijlen.

Places where they must be.

Thibaut Verhoeven, Gent, november 2015